

УДК 378:338.465.4

Тетяна М. Власюк

Київський національний університет технологій та дизайну
**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЯК СУБ'ЄКТ
ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті обґрунтовані основні положення концептуального підходу, що обумовлює дослідження вищих навчальних закладів як суб'єктів економічної діяльності. Визначено, що діяльність вищих навчальних закладів як суб'єктів економічної діяльності доцільно поділяти на основну (освітня, наукова) та іншу діяльність (управлінська, господарська, маркетингова, соціальна, фінансова).

Ключові слова: економічна діяльність, продукти економічної діяльності, системна модель функціонування вищих навчальних закладів.

Татьяна Н. Власюк

Киевский национальный университет технологий и дизайна
**ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ КАК СУБЪЕКТ
ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

В статье обоснованы основные положения концептуального подхода к исследованию высших учебных заведений как субъектов экономической деятельности. Определено, что деятельность высших учебных заведений как субъектов экономической деятельности целесообразно разделять на основную (учебная, научная) и другую деятельность (управленческая, хозяйственная, маркетинговая, социальная, финансовая).

Ключевые слова: экономическая деятельность, продукты экономической деятельности, системная модель функционирования высших учебных заведений.

Tetiana M. Vlasiuk

Kyiv National University of Technologies and Design
**HIGHER EDUCATION INSTITUTION AS AN
ECONOMIC ENTITY**

The paper grounds the key provisions of the conceptual approach to studying higher education institutions as economic entities. From this perspective, it has been determined that higher education institutions activities can be divided into core operations (educational and research) and other (administrative, economic, marketing, social and financial).

Keywords: economic activity, products of economic activities, a systemic model of higher education institutions functioning.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. З формуванням ринкових відносин в Україні дія їхніх принципів виходить, власне, за межі економіки і починає виявлятися у соціальній сфері, де донедавна традиційно монополістом була держава. Зокрема, йдеться про вищі навчальні заклади (далі – ВНЗ), для яких сьогодні все більш характерним стає заробляння коштів. Тобто виникла і починає зміцнюватися тенденція комерціалізації діяльності вишів, перетворення їх на економічні корпорації [1, с. 194]. Такий стан справ обумовлює актуальність дослідження вищих навчальних закладів як суб'єктів економічної діяльності.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Вагомий внесок в дослідженні економічних аспектів розвитку вищої освіти в Україні зробили такі вітчизняні вчені як В. Базелевич, В. Геєць, І. Грищенко, М. Єрмошенко, Т. Оболенська, В. Пономаренко, І. Тимошенко, Л. Федулова та інші. Світові тенденції у розвитку вищої освіти вивчали

зарубіжні вчені – Г. Беккер, Дж. М. Кейнс, Б. Кларк, К. Поланьї, А. Сміт, Е. Тоффлер, Ф. Фукуяма, Й. Шумпетер та інші.

Невирішені частини дослідження. Аналіз і узагальнення літературних джерел та спеціальних наукових досліджень показав, що у своїх дослідженнях вчені приділяли увагу розкриттю сутності економіки знань та питанням розробки стратегії розвитку вищої освіти. Водночас недостатньо висвітленими в економічній літературі залишаються питання, пов'язані з дослідженням вищих навчальних закладів як суб'єктів економічної діяльності.

Необхідність дослідження цієї проблеми на належному рівні, з урахуванням специфіки й особливостей розвитку ринкових відносин в Україні зумовила вибір теми статті та визначила її мету і завдання.

Мета дослідження полягає у обґрунтуванні основних положень концептуального підходу щодо дослідження вищих навчальних закладів як суб'єктів економічної діяльності.

Виклад основних результатів та їх обговорення. Трансформація соціально-економічної ситуації в країні в кінці ХХ на початку ХХІ століть викликала принципові зміни в системі вищої освіти. Реформування вищої освіти зумовило зміну функцій ВНЗ як одного з основних суб'єктів суспільних відносин в системі вищої освіти, загострило цілий комплекс проблем, пов'язаних з розглядом їх як суб'єктів економічної діяльності.

Економічна діяльність є одним із фундаментальних понять як філософії, так і економіки, що розглядається як основний стан існування людства, який реалізує цілеспрямовану волю суб'єкта [2, с. 135].

Економічна діяльність – це найважливіша форма свідомої та цілеспрямованої трудової діяльності людей, у процесі якої вони здебільшого вступають в активні зв'язки з природою та економічними зв'язками й відносинами між собою для створення економічних благ у різних сферах суспільного відтворення (безпосередньому виробництві, обміні, розподілі, споживанні), а також формують свою особистість. Економічна діяльність – це процес, тому має свою мету (створення благ і особистості), засоби (засоби виробництва) і результат (економічні блага у формі корисних для суспільства товарів і послуг). Окремі види економічної діяльності не пов'язані безпосередньо з активним відношенням людина – природа (діяльність у сфері освіти, охорони здоров'я та ін.) [3, с. 14].

Економічна діяльність – це процес суспільного виробництва, який спрямований на створення благ, необхідних для задоволення різноманітних потреб людей. Це ще й виробництво самого життя людей, оскільки при цьому забезпечуються засоби їх фізичного існування, а також реалізація і розвиток їх здібностей [4].

Починаючи з 2001 року «освіта» почала відображатися як окремий вид діяльності в Україні у статистичних показниках соціально-економічного стану держави. Також «освіта» як окремий вид економічної діяльності відображається в міжнародній стандартній галузевій класифікації видів економічної діяльності (далі – МСВЕД) (табл. 1).

За результатами проведеного аналізу визначено, що у КВЕД на відміну від МСВЕД дошкільну і початкову освіту виокремлено в окрему групу, вища освіта включає клас 85.41 «Професійно-технічна освіта на рівні вищого професійно-технічного навчального закладу», що передбачає надання освіти після здобуття середньої освіти, яка не може вважатися вищою освітою. Наприклад, надання допоміжної освіти після здобуття середньої освіти для підготовки до другого етапу вищої освіти або невищої професійної освіти [6].

Відповідно до МСВЕД підгрупа 853 «Вища освіта» включає післясередню освіту, що не веде до отримання вищої освіти, а також вищу освіту, що передбачає присвоєння ступенів бакалавра, магістра і інших вчених ступенів [5].

Таблиця 1

Характеристика «освіти» в рамках класифікацій видів економічної діяльності

Міжнародна стандартна галузева класифікація видів економічної діяльності [5]			Класифікатор видів економічної діяльності (далі – КВЕД) 2010 [6]		
розділ Р «Освіта»			секція Р «Освіта»		
Під розділ	Група	Підгрупа	Розділ	Група	Клас
85 Освіта	851 Дошкільна і початкова освіта	8510 Дошкільна і початкова освіта	85 Освіта	85.1 Дошкільна освіта	85.10 Дошкільні освіта
				85.2 Початкова освіта	85.20 Початкова освіта
	852 Середня освіта	8521 Загальна середня освіта 8522 Технічна і професійна освіта		85.3 Середня освіта	85.31 Загальна середня освіта
					85.32 Професійно-технічна освіта
	853 Вища освіта	853 Вища освіта		85.4 Вища освіта	85.41 Професійно-технічна освіта на рівні вищого професійно-технічного навчального закладу
					85.42 Вища освіта
	854 Інша освіта	8541 Освіта в сфері спорту і дозвілля 8542 Освіта в сфері культури 8549 Освіта, що не включена в інші категорії		85.5 Інші види освіти	85.51 Освіта у сфері спорту та відпочинку
					85.52 Освіта у сфері культури
					85.53 Діяльність шкіл підготовки водіїв транспортних засобів
	855 Допоміжна діяльність в галузі освіти	8550 Допоміжна діяльність в сфері освіти		85.6 Допоміжна діяльність у сфері освіти	85.59 Інші види освіти н.в.і.у.
85.60 Допоміжна діяльність у сфері освіти					

Джерело: [5, 6].

У КВЕД до класу 85.42 «Вища освіта» включається перший, другий і третій рівні вищої освіти, а також діяльність шкіл мистецтв, що надають вищу освіту. Натомість стаття 5 Закону України «Про вищу освіту» передбачає такі рівні вищої освіти: 1) початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; 2) перший (бакалаврський) рівень; 3) другий (магістерський) рівень; 4) третій (освітньо-науковий) рівень; 5) науковий рівень [7]. Тобто, КВЕД доцільно привести у відповідність до законодавства України з метою недопущення викривлення статистичної інформації, оскільки ВНЗ повинні відслідковувати стан ринку освітніх послуг,

оцінювати своє положення на цьому ринку з метою забезпеченості стійкості функціонування ВНЗ в економічних умовах, що постійно змінюються.

Сучасний ВНЗ – це особливий суб'єкт економічних відносин. У ВНЗ формується, концентрується, розвивається один із найважливіших різновидів економічних ресурсів – людські, при цьому найвищої кваліфікації. Завдання вишів, засновників та держави – організувати цей потенціал, стимулювати найбільшу віддачу від його використання. Освіта, дослідження, експертне консультування – це функції, що притаманні навчальним закладам і є невідокремленими від нього, тому економічна діяльність повинна формуватися на їх основі.

І. М. Грищенко зазначає, що університет як економічний суб'єкт здійснює цілу низку господарських відносин. Економічні відносини університету доцільно розглядати як багатогранне поняття, що охоплює всі види діяльності, зокрема економічну (формування надходжень та розподіл видатків), правову (нормативно-регулюючі документи університету, нормативно-правова база у сфері освіти України), організаційно-адміністративну (навчально-методичне забезпечення, організаційне забезпечення господарської діяльності) та соціальну (надбавки та нарахування до заробітної плати, матеріальна допомога, відшкодування витрат на харчування, стипендії) [8, с. 56–57].

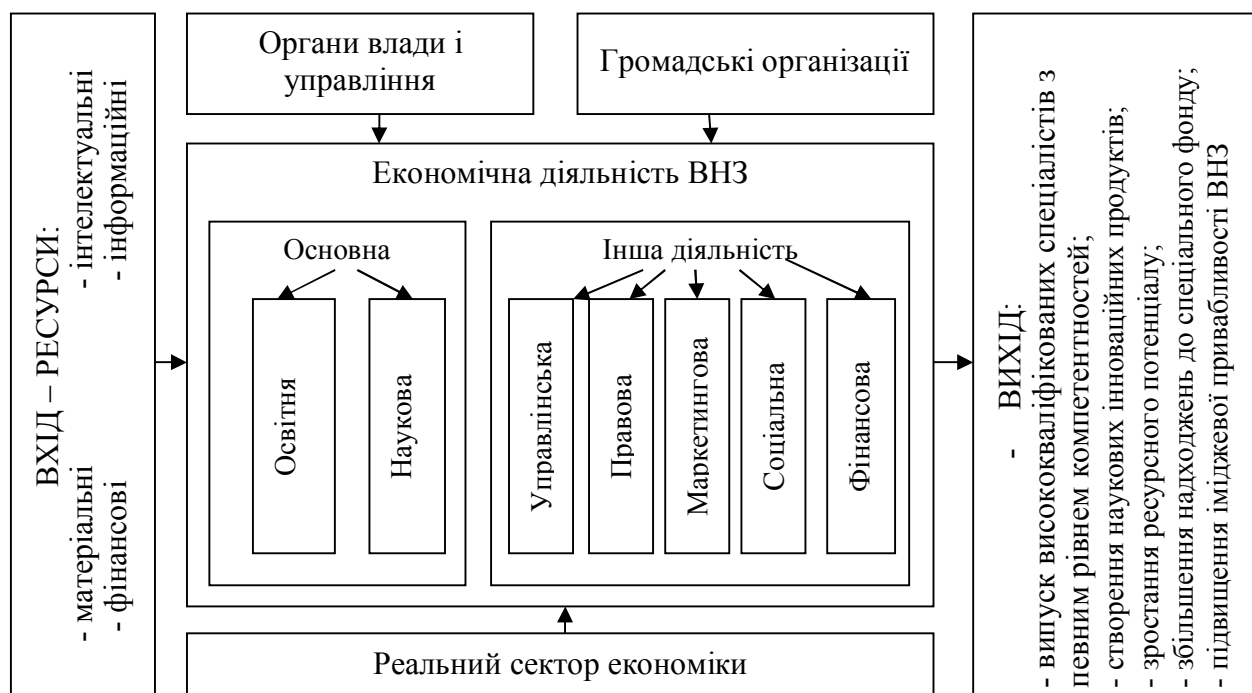
І. А. Краснобаєва розглядаючи концептуальну схему ВНЗ виділяє такі види діяльності: 1) економічна (управління економічним розвитком, управління фінансами, управління комерційною діяльністю, управління працею і заробітною платою); 2) управлінська (управління стратегією розвитку, організація системи і процесів управління, управління персоналом, управління соціальним розвитком); 3) маркетингова (управління якістю освітнього процесу, управління маркетингом освіти, управління зовнішніми зв'язками); 4) освітня (управління підготовкою навчально-методичного процесу, управління освітнім і методичним процесом, управління інформацією і комп'ютеризацією); 5) наукова (управління науково-консалтинговою діяльністю, управління проектно-конструкторськими роботами); 6) господарська (управління охороною праці, управління матеріально-технічним забезпеченням, управління транспортом, управління обслуговуючим господарством) [9].

А. П. Єгоршин розширив концептуальну схему ВНЗ розроблену І. А. Краснобаєвою, розробивши функціональні моделі діяльності вишів. При формуванні функціональної моделі економічної діяльності ВНЗ автором виділено такі напрями: 1) управління фінансами і бухгалтерським обліком (бюджет (система доходів і витрат); кошториси за статтями витрат, бухгалтерський баланс, ціноутворення, оподаткування, інвестиції (капіталовкладення), дебітори і кредитори, валютні операції); 2) управління економічним розвитком («портфель замовлень», річний квартальний план, економічні нормативи, критерії і показники ефективності, «дерево цілей і рішень», економічний аналіз діяльності); 3) управління комерційною діяльністю (портфель замовлень, навчальне обладнання, оргтехніка, комерційні проекти, нерухомість, меблі та офісне обладнання, брокерська діяльність); 4) управління працею і заробітною платою (положення про оплату праці, контрактна система, погодинна система завантаження, нормативи, посадові оклади, фонд заробітної плати, фонд преміювання) [10].

О. Б. Моргулець розглядаючи модель процесно-цільового управління ВНЗ виділяє основні операційні процеси (освітні та науково-дослідна діяльність) та допоміжні (підтримуючі) процеси (маркетинг, ресурсне забезпечення, фінансування) [11].

Вважаємо, що діяльність ВНЗ як економічного суб'єкту включає основну та іншу діяльності, забезпечуючи зважений баланс між стратегією його розвитку і функціонуванням (рис. 1).

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» освітня діяльність – діяльність вищих навчальних закладів, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб [7].

Джерело: авторська розробка.

Рис. 1. Системна модель економічної діяльності ВНЗ

Наукова діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження [12].

До інших видів діяльності ВНЗ доцільно віднести такі види:

управлінська – сукупність скоординованих дій та заходів, спрямованих на ефективне виконання робіт (індивідуально чи колективно) з досягнення певної мети, вирішення відповідних завдань, виконання функцій в межах ВНЗ. При цьому до основних складових управлінської діяльності доцільно віднести такі види робіт: адміністративно-організаційна, інформаційно-аналітична, прогностична, планувальна, контрольно-оцінювальна, комунікативно-регулятивна та прийняття рішень;

правова робота – виконує правоохоронну і правозахисну функцію (застосування правових засобів і правових актів в процесі здійснення господарської діяльності), а також економічну функцію (забезпечення ефективної основної та іншої статутної діяльності суб'єкта господарювання).

маркетингова – спрямована на задоволення потреб цільових аудиторій шляхом визначення, створення та просування довготривалих конкурентних переваг ВНЗ і формування пріоритетних напрямів розвитку [13];

соціальна – цілеспрямована діяльність, що повинна забезпечити поліпшення умов праці (освіти), життя і здоров'я, а також інші питання соціального розвитку шляхом створення і підтримання функціонування об'єктів соціальної інфраструктури (їдальні, кафе, буфети; лікарні, поліклініки, медпункти; власні житлові будинки, заклади обслуговування;

факультети та курси підвищення кваліфікації; бази та будинки відпочинку, спортивні споруди тощо);

фінансова – система форм і методів, які використовуються для фінансового забезпечення функціонування ВНЗ та досягнення ними поставлених цілей, за рахунок ефективного використання коштів спеціального фонду та загального фонду відповідно до кошторису та планів асигнувань видатків загального фонду державного бюджету за всіма бюджетними програмами.

Тобто сучасний український ВНЗ доцільно досліджувати як економічний суб'єкт. При цьому можна виділити такі основні положення цього концептуального підходу:

1) ВНЗ – окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей [7]. Як економічний суб'єкт ВНЗ є товаровиробником, що розвивається і функціонує за принципами змішаної економіки в умовах товарно-грошових відносин;

2) до продуктів економічної діяльності ВНЗ відносять:

освітні послуги – є діяльністю (педагогічною, науковою, виховною) працівників сфери освіти, що задовольняє потреби суб'єктів освіти;

засоби передавання знань – створюються і оновлюються постійно в процесі освітнього виробництва для навчального процесу (монографії, підручники, посібники, навчальні та методичні матеріали, статті тощо);

компетентності – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [7];

науковий продукт – результат науково-інноваційної діяльності ВНЗ, що включає об'єкти права інтелектуальної власності; наукові й науково-педагогічні послуги; послуги з виробничих випробувань, виробничої перевірки технологій і обладнання, сертифікації, оцінювання якості продукції; засоби поширення наукових знань;

непрофільна продукція і послуги – обсяг платних послуг, що надаються ВНЗ організаціям, населенню і своїм співробітникам через використання структурних підрозділів непрофільного характеру (транспортно-ремонтні, редакційно-видавничі і інші роботи та послуги);

3) основними джерелами фінансування ВНЗ є кошти загального та спеціального фондів. Загальний фонд формується за рахунок коштів державного бюджету. Розміри бюджетних призначень на підготовку фахівців з вищою освітою, а також на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів встановлюються у Державному бюджеті України на відповідний рік [7]. Спеціальний фонд формується за рахунок коштів отриманих від надання платних послуг ВНЗ у сферах освітньої, наукової та науково-технічної діяльності у сферах міжнародного співробітництва, охорони здоров'я, відпочинку, дозвілля, оздоровлення, туризму, фізичної культури та спорту, побутових, житлово-комунальних та інших послуг [14]; при цьому ВНЗ мають право провадити фінансово-господарську діяльність в Україні та за кордоном [7];

4) ВНЗ у порядку, визначеному законом, та відповідно до статуту має право засновувати сталий фонд (ендаумент) та розпоряджатися доходами від його використання відповідно до умов функціонування сталого фонду, а також отримувати майно, кошти і матеріальні цінності, зокрема будинки, споруди, обладнання, транспортні засоби, від

державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб, у тому числі як благодійну допомогу; відкривати поточні та депозитні рахунки у національній та іноземній валютах відповідно до законодавства, користуватися банківськими кредитами [7];

5) ВНЗ має право брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур і утворених за їх участю малих підприємств, що розробляють і впроваджують інноваційну продукцію, шляхом внесення до них нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності); засновувати підприємства для провадження інноваційної та/або виробничої діяльності шляхом внесення нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності), брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур різних типів (наукових, технологічних парків, бізнес-інкубаторів тощо) [7];

б) використовувати майно, закріплене за ним на праві господарського відання, у тому числі для провадження господарської діяльності, передавати його в оренду та в користування відповідно до законодавства; створювати власні або використовувати за договором інші матеріально-технічні бази для провадження освітньої, наукової, інноваційної або господарської діяльності [7];

7) спрямовувати кошти на соціальну підтримку науково-педагогічних, наукових, педагогічних та інших працівників вищих навчальних закладів та осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах [7].

Інша діяльність ВНЗ, що має непрофільний характер, повинна здійснюватись в підтримку освітньої та наукової діяльності, тобто основна діяльність має залишатися пріоритетною порівняно з іншими видами діяльності вишів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вітчизняні ВНЗ на разі випробовують всі складнощі, які властиві реформуванню та трансформації будь-якої великої та суспільно-важливої соціально-економічної системи, життєздатність якої забезпечується за рахунок її надійності, стійкості та розвитку.

ВНЗ є економічним суб'єктом, який здійснює різноманітні економічні дії. ВНЗ здійснює цілу низку економічних відносин – це й витрати на персонал (від ректора до охоронця), і видатки на техніку, обладнання й устаткування, закупівля матеріалів для освітнього та наукового процесу тощо. У той же час це й видатки на студентів, витрати на проживання, оренду майна, оплата за користування послугами на території ВНЗ тощо [2]. Тобто, сучасний ВНЗ здійснює економічну діяльність, результатом якої є виробництво освітніх, наукових та непрофільних продуктів; проводить фінансово-господарську діяльність, бере участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур і утворених за їх участю малих підприємств, засновує підприємства для провадження інноваційної та/або виробничої діяльності, спрямовує кошти на соціальну підтримку науково-педагогічних, наукових, педагогічних та інших працівників та осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах.

Результатом здійснення економічної діяльності є випуск висококваліфікованих фахівців з певним рівнем компетентностей; створення наукових інноваційних продуктів; зростання ресурсного потенціалу ВНЗ; збільшення надходжень до спеціального фонду і як результат вищенаведеного підвищення іміджевої привабливості ВНЗ.

References

Література

1. Martyniuk V. P. Ekonomichna bezpeka vyshchikh navchalnykh zakladiv v Ukraini: peredumovy otsiniuvannya / V. P. Martyniuk // Ekonomika. Menedzhment. Pidpryemnytstvo. – 2013. – № 25 (II). – S. 193–198.	1. Мартинюк В. П. Економічна безпека вищих навчальних закладів в Україні: передумови оцінювання / В. П. Мартинюк // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2013. – № 25 (II). – С. 193–198.

2. Grishchenko I. M. Faktory pidvyshchennia efektyvnosti osvitnoi diialnosti vyshchych navchalnykh zakladiv Ukrainy / I. M. Hryshchenko // Aktualni problemy ekonomiky. – 2016. – № 3. – S. 134–141.
3. Ekonomichna entsyklopediia: u trokh tomakh. T.1 / Redkol.: ... S. V. Mochernyi (vidp. red.) ta in. – K.: Vydavnychiy tsentr «Akademiia», 2000. – 864 s.
4. Ekonomichna diialnist suspilstva: poniattia ta rezultaty: [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/21636.
5. Mezhdunarodnaia standartnaia otraslevaia klassyfykatsiia vseh vydiv ekonomicheskoi deiatelnosti. Chetverti peresmotrennyi varyant: [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_4rev4r.pdf.
6. KVED-2010: Sektsiia P: [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/SECT/KVED10_P.html.
7. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII: [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
8. Hryshchenko I. M. Ekonomichni i sotsialni aspekty efektyvnoho rozvytku vyshchoi shkoly / kolektyv avtoriv; za zah. red. chl.-kor. NAPN Ukrainy, d-ra ekon. nauk, prof. I. M. Grishchenko. – K.: Pedagogichna dumka, 2015. – 480 s.
9. Krasnobaeva I.A. VUZ kak subekt rynochnoy ekonomiki: [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://obr-econ.muh.ru/images/stories/doc/111212_krasnobaeva_01.pdf
10. Egorshin A. P. Prognoz (o perspektivakh obrazovaniya v Rossii): [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://sci.informatika.ru/text/magaz/newspaper/messedu/cour0089/2000.html>
11. Morhulets O. B. Model protsesno-tsilovoho upravlinnia VNZ / O. B. Morhulets // Ekonomika i upravlinnia. – 2015. – № 2. – S. 94–102.
12. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 26.11.2015 № 848-VIII: [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
2. Грищенко І. М. Фактори підвищення ефективності освітньої діяльності вищих навчальних закладів України / І. М. Грищенко // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 3. – С. 134–141.
3. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.1 / Редкол.: ... С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
4. Економічна діяльність суспільства: поняття та результати: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/21636.
5. Международная стандартная отраслевая классификация всех видов экономической деятельности. Четвертый пересмотренный вариант: [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_4rev4r.pdf.
6. КВЕД-2010: Секция P: [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/SECT/KVED10_P.html.
7. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
8. Грищенко І. М. Економічні і соціальні аспекти ефективного розвитку вищої школи / колектив авторів; за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра екон. наук, проф. І. М. Грищенка. – К.: Педагогічна думка, 2015. – 480 с.
9. Краснобаева И. А. ВУЗ как субъект рыночной экономики: [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://obr-econ.muh.ru/images/stories/doc/111212_krasnobaeva_01.pdf
10. Егоршин А. П. Прогноз (о перспективах образования в России): [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://sci.informatika.ru/text/magaz/newspaper/messedu/cour0089/2000.html>
11. Моргулец О. Б. Модель процесно-цільового управління ВНЗ / О. Б. Моргулец // Економіка і управління. – 2015. – № 2. – С. 94–102.
12. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

-
13. Budnikevych I. M. Uzgodzhennia orhanizatsiinoi kultury ta napriamiv stratehichnoho rozvytku vyshchoho navchalnoho zakladu: marketynhovyi pidkhid / I. M. Budnikevych, I. A. Krupenna, N. V. Romaniuk // Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. – 2014. – № 717. – S. 52–57.	13. Буднікевич І. М. Узгодження організаційної культури та напрямів стратегічного розвитку вищого навчального закладу: маркетинговий підхід / І. М. Буднікевич, І. А. Крупенна, Н. В. Романюк // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2014. – № 717. – С. 52–57.
14. Pro zatverdzhennia pereliku platnykh posluh, yaki mozhut nadavatysia navchalnymy zakladamy, inshymy ustanovamy ta zakladamy systemy osvity, shcho nalezhat do derzhavnoi i komunalnoi formy vlasnosti: Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy 27.08.2010 № 796: [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF.	14. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності: Постанова Кабінету міністрів України 27.08.2010 № 796: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF.